

Febelgra
united in
graphics

n°8

FIRST

sep 2025

Maandelijks tijdschrift van de federatie van de Belgische grafische industrie vzw

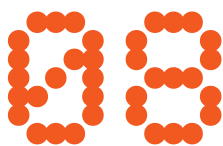
IMPRESSION

Europese sectorcijfers

De programmawet

editie

- 3.**
Voorwoord
- 4.**
De Europese grafische industrie
- 7.**
Nieuwe recyclagecijfers papier
- 8.**
De programmawet:
sociale en fiscale maatregelen
- 10.**
Hoogtepunten Print Matters
Conferentie
- 12.**
Groei papierindustrie
- 13.**
Educatief - en Vlaams opleidingsverlof
Stand van zaken digitale bijsluiters
- 14.**
Nieuwe EU-regels voor
politiek drukwerk
- 16.**
Vrijstelling bedrijfsvoorheffing
ploegenarbeid
- 18.**
Ben jij klaar voor e-facturatie?
- 19.**
Vraag van de maand: muziek op het werk
- 20.**
Update cijfers
- 22.**
PrintBar Limburg & Brabant
Vertrek collega
- 23.**
Papier in de kijker
- 24.**
Partners in Creativity

First Impression is het maandelijks tijdschrift van de federatie van de Belgische grafische industrie vzw www.febelgra.be

Volg ons op sociale media:

www.linkedin.com/company/febelgra

www.facebook.com/febelgra

www.instagram.com/febelgra

Redactie Marisa Bortolin - Kelly Ciancimino - Kelly De Meuter - Jeroen Van Eetvelde - Marc Vandenbroucke

Adres Febelgra vzw, Marsveldplein 2, 1050 Brussel - T + 32 2 680 06 68 - info@febelgra.be

Drukwerk Antilope De Bie Printing

V.U. Marc Vandenbroucke, Marsveldplein 2, 1050 Brussel - Lid van Unie van de Uitgevers van de periodieke pers vzw

---

VOORWOORD

De zomerluwte voorbij

Marc Vandenbroucke – General manager

We hopen dat jullie konden genieten van een welverdiende vakantie en weer met volle energie aan de slag zijn.

Hoewel de zomerluwte officieel achter ons ligt, was er dit jaar geen sprake van een echte komkommertijd. Zoals we in de vorige editie schreven, werkte de regering tot diep in juli aan een zomerakkoord of programmawet. Soms leek het meer op een boksmatch dan op overleg, maar uiteindelijk werd – net voor 21 juli – de programmawet voorgesteld. Meer daarover verder in dit nummer.

Onder het motto ‘alles kan beter’ bevat de programmawet enkele maatregelen die ondernemerschap ondersteunen.

Toch moesten te veel partijen hun trofee veiligstellen, waardoor sommige beslissingen verwaterden tot een afgezwakt compromis van het oorspronkelijke regeerakkoord. Zo wacht de uitbreiding van de flexi-jobs naar alle sectoren nog steeds op uitvoering. De beperking van ontslagvergoedingen tot één jaar zorgt dan weer voor een evenwichtiger regelgevend kader, al geldt dit enkel voor nieuwe contracten – wat uiteraard een groot verschil maakt. Bovendien is het voor verschillende maatregelen nog afwachten welke impact de uitvoeringsmodaliteiten in de praktijk zullen hebben. Of dit geheel voldoende krachtig is, valt te betwijfelen.

Met de zomer achter ons, komt ook het vierde kwartaal in zicht: traditioneel een drukke periode voor veel segmenten van onze sector. Laten we hopen dat het dit jaar niet anders is.

Toch draait het niet alleen om omzet: voor veel bedrijven vormt het realiseren van een gezonde brutomarge de grootste uitdaging. Daarom blijft het cruciaal dat ondernemingen zich niet laten verleiden tot prijsdumping, maar inzetten op workflow-automatisatie en duurzame productieprocessen.

Veel leesplezier!

De Europese grafische industrie in beeld

Elk jaar publiceert Intergraf een uitgebreid economisch rapport met kerncijfers over de Europese grafische sector. Hieronder delen we een aantal opvallende inzichten uit de meest recente editie. De cijfers zijn gebaseerd op de laatste beschikbare gegevens, die per rubriek licht kunnen variëren.

Profiel van de sector

In 2022 telde de Europese grafische industrie:

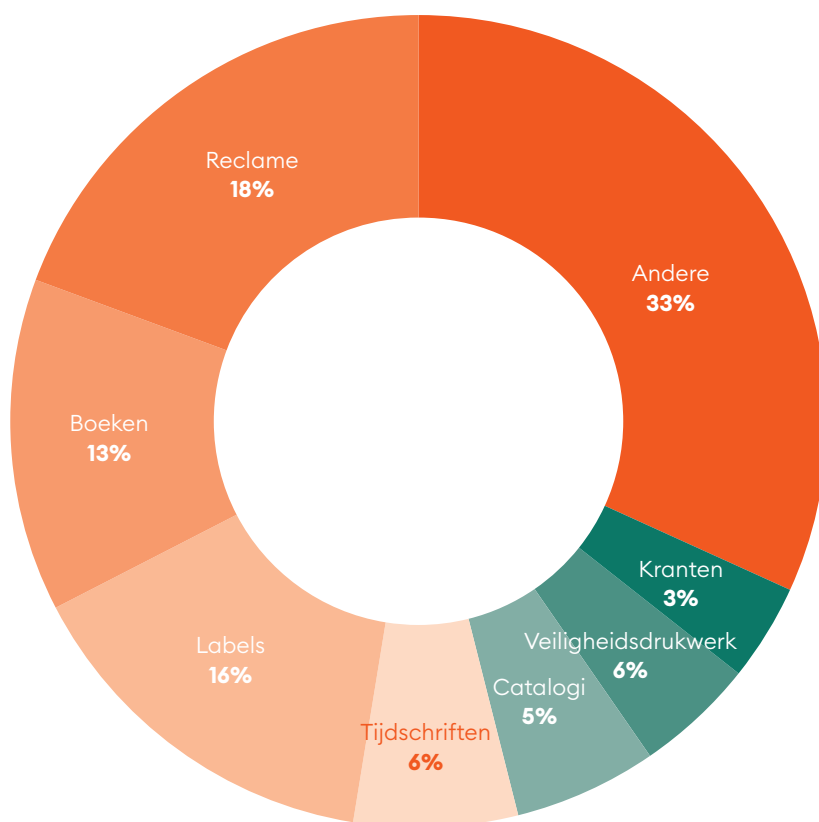
Ter vergelijking: in 2021 waren dat nog **100.000 bedrijven**, **600.000 werknemers** en **80 miljard euro** omzet. De omzet kende een stijging, terwijl het aantal werknemers verder daalde. Ook het aantal bedrijven kende een lichte toename, wat opmerkelijk is in een sector die al jaren met consolidatie te maken heeft.

Daarnaast blijkt dat 96% van de Europese printbedrijven in 2022 **minder dan 20 werknemers** telde. Samen waren zij goed voor 29% van de totale omzet.

Langetermijntrends

Uit de **langetermijngrafieken** (1995–2022) blijkt een duidelijke evolutie. De **omzet** van de Europese grafische industrie piekte tussen 2000 en 2007 boven de 110 miljard euro, maar kende daarna een structurele daling. De coronaperiode (2020–2021) veroorzaakte een dieptepunt, maar in 2022 zien we opnieuw een opvallend herstel. Na een piek rond 2007 is het **aantal bedrijven** lange tijd blijven dalen. De lichte

Tabel 1 Aandeel productiewaarde, 2023, in %.

stijging in 2022 is een opvallende breuk met die trend, mogelijk door nieuwe specialisatiebedrijven of herstructureringen. De **werkgelegenheid** daalt al sinds eind jaren 90, van meer dan 1 miljoen naar 550.000 werknemers in 2022: een halvering op minder dan dertig jaar tijd.

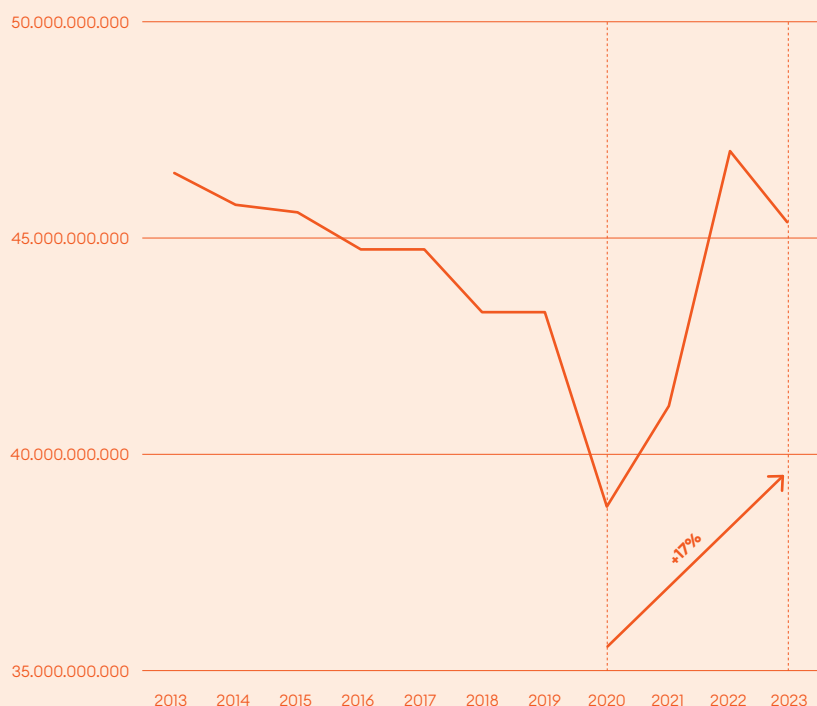
Productiewaarde

De productiewaarde weerspiegelt de totale waarde van alle geproduceerde goederen en diensten binnen de sector. In 2023 bedroeg die

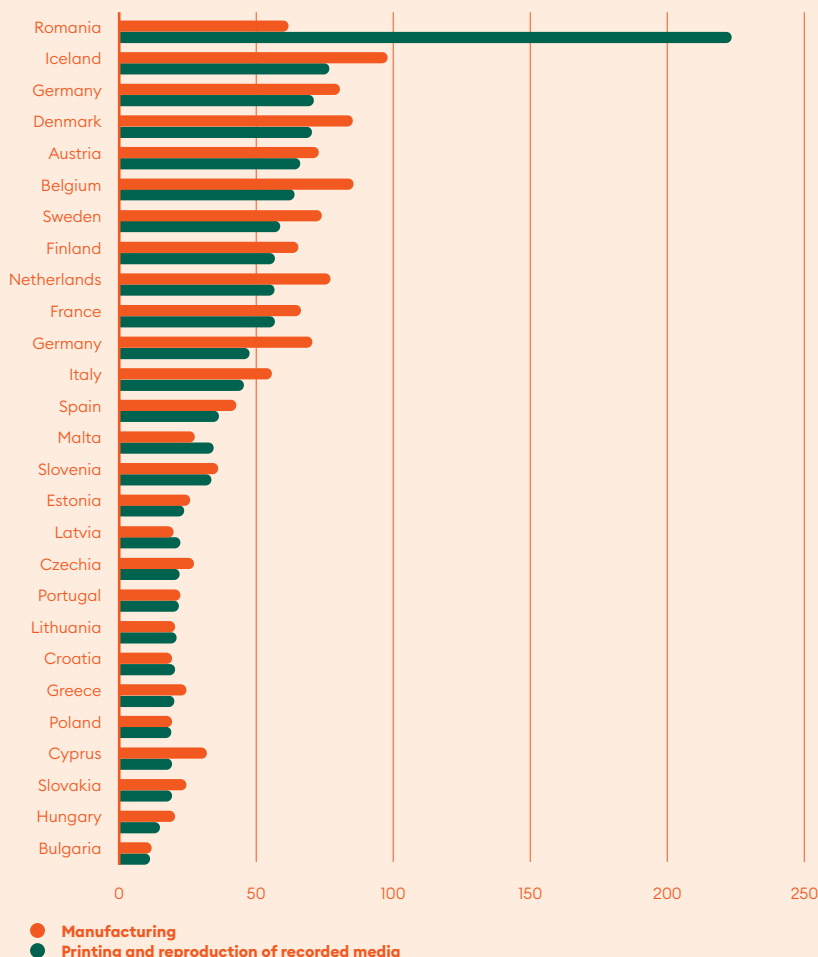
in de 27 EU-lidstaten ongeveer **45,3 miljard euro** aan gedrukte producten, verdeeld over verschillende productcategorieën (zie tabel 1). Dat is **1,7 miljard euro minder** dan in 2022. De verdeling over productcategorieën bleef vrijwel gelijk.

Na een jarenlange daling, met een dieptepunt in 2020, kende de sector een herstel met een piek in 2022. In 2023 zien we echter opnieuw een daling van **3,6%**. Toch ligt de productiewaarde nog steeds 17% hoger dan in 2020 (zie grafiek 2).

Grafiek 2 Evolutie van de productiewaarde van het totaal aan gedrukte producten, 2013-2023, in €.

Grafiek 3 Personeelskost per VTE, 2022, in duizend €.

Productie-aandeel per land

Duitsland blijft in 2023 de grootste producent van gedrukte producten in Europa, met een productiewaarde van ongeveer **9 miljard euro** of 22%. Frankrijk en Italië vervolledigen de top drie met respectievelijk 7,34 (17,9%) en 7,19 miljard euro (17,5%).

Ten aanzien van 2022 daalde de productiewaarde in Duitsland echter met 21%. Portugal kende daarentegen een zeer opmerkelijke stijging van +65%. België is tweede beste van de klas met een stijging van 25%.

Personeelskost

De personeelskost blijft een belangrijke factor in de competitiviteit van de Europese grafische industrie. In 2022 bedroeg de gemiddelde kost per voltijdsequivalent (VTE) in België ongeveer 62.500 euro (zie tabel 3).

Opvallend: België realiseerde in 2022 de hoogste omzet per werknemer van alle EU-landen, goed voor gemiddeld **275.000 euro per werknemer**.

Import & export

Import

- In 2024 importeerde de EU voor **3,7 miljard euro** aan drukwerk uit niet-EU landen (in 2023 bedroeg dit 3,6 miljard euro);
- 33% van de EU-invoer van gedrukte producten is afkomstig uit het VK, 26,5% uit China en 15% uit de Verenigde Staten;
- Kleurboeken, kaarten en kalenders zijn de meest geïmporteerde producten.

Export

- In 2024 exporteerde de Europese Unie voor **4,8 miljard euro** naar niet-EU landen (in 2023 bedroeg dit 4,65 miljard euro);
- De belangrijkste begunstigden van de EU-export waren Zwitserland (22%), de VS (16%) en de UK (16%);
- In 2022 waren boeken nog de meest geëxporteerde producten maar in 2024 staat, net als in 2023, veiligheidsdrukwerk op kop, gevolgd door reclamedrukwerk en boeken.

Handelsbalans

De drie grootste netto-exporteurs van drukwerk in 2024 zijn, net als het jaar ervoor (zie grafiek 4):

- **Polen:** +1,07 miljard euro
- **Nederland:** +830 miljoen euro
- **Duitsland:** +776 miljoen euro

België realiseerde een bescheiden handelsoverschot van **9,5 miljoen euro**. Daarmee blijft het net een netto-exporteur, al is de marge klein in vergelijking met de buurlanden.

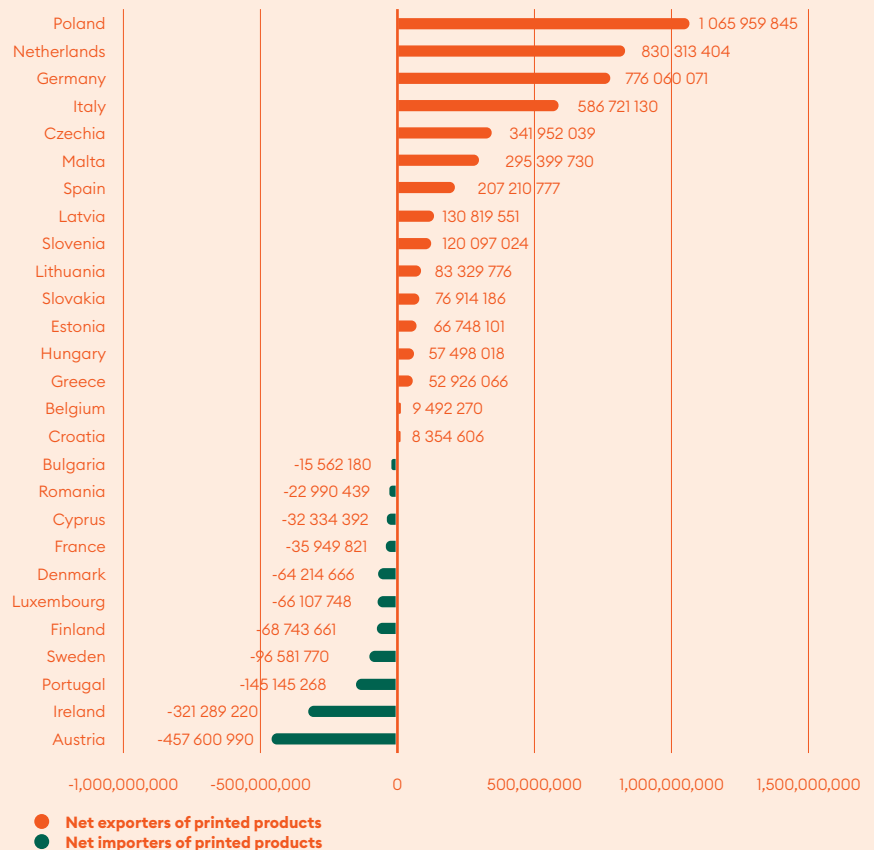
De grootste netto-importeur was Oostenrijk, met een tekort van 457 miljoen euro. Ook Ierland (-321 miljoen euro) en Portugal (-145 miljoen euro) sloten af met een aanzienlijk tekort.

De EU sloot 2024 opnieuw af met een positieve handelsbalans voor gedrukte producten: er werd voor **1,9 miljard euro** meer geëxporteerd dan geïmporteerd, een stijging ten opzichte van het overschot van 1,2 miljard in 2023. Toch toont de trend over tien jaar een daling van 27% in de handelswinst.

Het volledige economisch rapport kan je terugvinden op onze website:

Tabel 4 Handelsbalans, gedrukte producten, intra en extra EU, 2024.

➔ **Meer informatie?** Contacteer jeroen.vaneetvelde@febelgra.be

Bron: Intergraf, Economic Report – Evolution of the European Graphic Industry, 2025.

DUURZAAMHEID

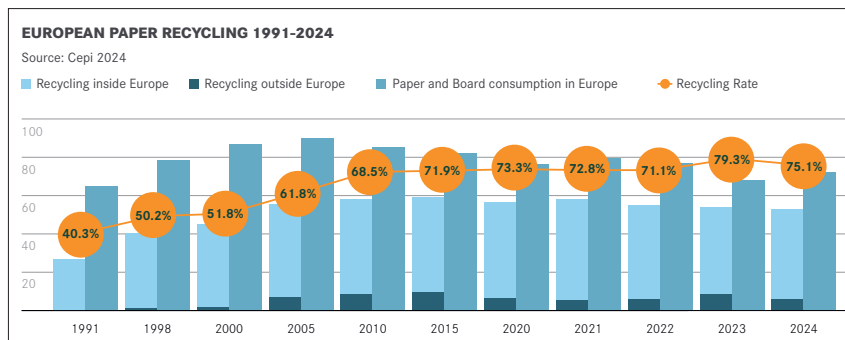
Papier opnieuw recyclagekampioen

75,1%

In 2024 werd **75,1%** van alle gebruikte papiersoorten, waaronder grafisch papier, verpakking en tissue, gerecycleerd. Dat blijkt uit gegevens van de **European Paper Recycling Council (EPRC)**. Deze cijfers liggen in lijn met de meerjarige groeitrends en tonen aan dat de sector op koers ligt om de vrijwillige doelstelling van een **recyclagepercentage van 76% tegen 2030 te behalen**.

Het recyclagepercentage wordt berekend als de verhouding tussen de gerecycleerde hoeveelheid gebruikt papier (inclusief de nettohandel in oudpapier) en de consumptie van nieuw papier en karton. In 2024 daalde de gerecycleerde hoeveelheid licht met 0,4% tot 53,4 miljoen ton, terwijl het papierverbruik steeg met 5,2% tot 71,1 miljoen ton. Daardoor zakte het recyclagepercentage van **79,3% in 2023** naar **75,1% in 2024**.

Deze daling wijst niet op slechtere prestaties, maar op **voorraadschommelingen**. Het papierverbruik in 2023 was uitzonderlijk laag doordat er massaal werd gewerkt met bestaande voorraden, die niet in de cijfers

werden weerspiegeld. De toename van de consumptie in 2024 kan dus grotendeels worden verklaard door de uitzonderlijk lage consumptie in 2023. Jaarlijkse fluctuaties zijn normaal in een vrije markteconomie en hangen samen met vraag, aanbod en externe factoren zoals de energiecrisis.

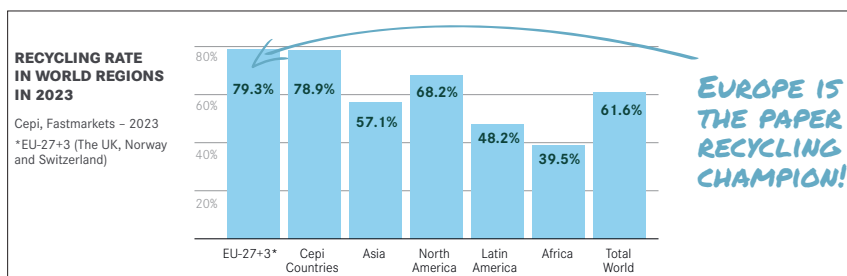
“De Europese markt voor oudpapier functioneert goed en we liggen op schema om onze zelfopgelegde doelstelling van 76% recyclage in Europa tegen 2030 te halen,” aldus Valeria Salvadori, voorzitter van de EPRC. “Papier is het meest gerecycleerde materiaal in de EU en stelt wereldwijd normen. Dit is het resultaat van decennialange inzet van de papierindustrie en haar toeleveranciers, die al in 2002 gezamenlijke strategieën ontwikkelden om papierrecyclage te verhogen.”

Europa blijft wereldwijd **koploper** op het vlak van papierrecyclage, gevolgd door Noord-Amerika met een recyclagepercentage van

68,2%. De overgrote meerderheid van de Europese landen behalen een percentage van meer dan 70%. In Europa doorliep elke vezel in 2024 gemiddeld 4 cycli van recyclage en gebruik, terwijl het wereldgemiddelde in 2022 op 2,6 lag. Binnen **verpakkingsmaterialen** heeft papier bovendien het hoogste recyclagepercentage, met een indrukwekkende 83,1%. Terugkijkend op de vooruitgang sinds 1998 – het referentiejaar voor de eerste vrijwillige verbintenis in de Europese Verklaring over Papierrecyclage – is het recyclagevolume met 33,2% gestegen (13,3 miljoen ton).

Om het recyclagepercentage verder op te krikken, benadrukt de EPRC het belang van betere inzameling, hogere recycleerbaarheid en afvalpreventie via ecodesign. Innovatie in de hele waardeketen en kennisdeling tussen alle betrokken actoren zijn eveneens cruciaal om deze structurele uitdaging aan te pakken.

➔ **Meer informatie?** Contacteer marc.vandenbroucke@febelgra.be

Raadpleeg het volledige rapport.

De programmawet: wat verandert er sociaal en fiscaal?

Op 21 juli 2025 bereikte de federale regering een zomerakkoord. Daarover hielden we je eerder al op de hoogte via onze nieuwsbrief. Intussen is de programmawet van 18 juli 2025 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

Welke maatregelen zijn nu definitief? En over welke kunnen we al informatie geven, ook al wachten we nog op de definitieve teksten? In dit artikel vind je een zo volledig mogelijk overzicht van de sociale en fiscale maatregelen.

Sociaal

1. Vrijwillige overuren

De programmawet verlengt de bestaande regeling voor **relance-overuren** en verhoogt het aantal **fiscaalvriendelijke overuren** tot 180 uur, geldig tot 31 december 2025. Voor 2025 betekent dit:

- 120 relance-overuren;
- 100 vrijwillige overuren;
- 180 fiscaalvriendelijke overuren.

Vanaf 2026 worden de relance- en vrijwillige overuren samengevoegd onder één regeling. Het aantal vrijwillige overuren wordt dan opgetrokken naar 360 uur, waarvan 240 uur belastingvrij én vrijgesteld van overloontoeslag.

Voor deze overuren is een schriftelijk akkoord vereist, dat geldt voor één jaar en telkens stilzwijgend kan worden verlengd met een jaar. De definitieve teksten volgen nog.

2. Plafonnering opzeggingstermijn

Voor arbeidsovereenkomsten die starten vanaf **1 januari 2026**, wordt de opzeggingstermijn - of de overeenstemmende opzeggingsvergoeding - bij ontslag door de werkgever beperkt tot **maximaal 52 weken**. Deze plafonnering is niet van toepassing op arbeidsovereenkomsten die vóór 1 januari 2026 zijn afgesloten.

3. Herinvoering proefperiode

De regering wil opnieuw een **verkorte opzeggingstermijn** invoeren van **7 dagen** tijdens de eerste **6 maanden** van tewerkstelling. Een voorontwerp van wet werd intussen voor advies voorgelegd aan de sociale partners. De definitieve teksten worden nog verwacht.

4. Annualisering arbeidstijd

De annualisering van de arbeidstijd moet het mogelijk maken dat werknemers in bepaalde periodes meer en in andere periodes minder werken, op voorwaarde dat de **gemiddelde arbeidstijd op jaarbasis** wordt gerespecteerd. Een voorontwerp van wet wordt voor advies voorgelegd aan de Nationale Arbeidsraad (NAR).

5. Uurroosters in arbeidsreglement

In het kader van administratieve vereenvoudiging wil de regering de verplichting tot opname van alle uurroosters in het arbeidsreglement verlichten, door een **'kader voor de arbeidsduur'** vast te stellen. Concrete informatie hierover volgt vermoedelijk in het najaar.

6. Ouderschapsverlof voor pleegouders

Pleegouders krijgen voortaan recht op ouderschapsverlof, mits ze voldoen aan bepaalde voorwaarden, waaronder dat het kind minstens zes maanden in hetzelfde pleeggezin verblijft.

Inwerkingtreding: 1 juli 2025.

7. Hervorming werkloosheidsreglementering

De programmawet voorziet een grondige hervorming van de werkloosheidsuitkeringen, met onder meer:

- Tijdsbeperking van het recht op werkloosheidsuitkeringen;
- Aanscherping van de toegangsvoorwaarden;
- Verlenging van de referteperiode;
- Sterkere degressiviteit: hogere uitkeringen in het begin, snellere daling nadien;
- Beperking van de inschakelingsuitkeringen voor pas afgestudeerde jongeren (< 25 jaar) tot maximum 12 maanden.

Inwerkingtreding: gefaseerd vanaf 1 januari 2026.

Fiscaal

8. Pensioenen

Wat **pensioenen** betreft, bevat de programmawet enkel bepalingen over **indexering**. Dit wijzigt er:

- De indexering van het wettelijk pensioen gebeurt drie maanden na de overschrijding van de spilindex.
- Voor de hoogste wettelijke pensioenen geldt een tijdelijke beperking van de indexering (van 1 juli 2025 tot 31 december 2028):
  - Volledige indexering (2%) als het totaal van de pensioenen lager is dan 5.183 euro;
  - Beperkte indexering tot 5.286,17 euro bij een totaal tussen 5.183 euro en 5.250 euro;
  - Forfaitaire verhoging van 36,17 euro bij een totaal van 5.250 euro of meer;
  - Geen indexering wanneer het totaal het absoluut maximum bereikt (vanaf 1 februari 2025: 8.291,60 euro bruto/maand).

Inwerkingtreding: 1 juli 2025.

Conclusie

De programmawet 2025 bevat een reeks sociale maatregelen die overwegend positief ontvangen worden. In het najaar volgt een belangrijk en gevoelig thema: de uitbreiding van flexi-jobs naar alle sectoren. Als sectorfederatie juichen we deze uitbreiding toe en hopen we dat de sociale partners tot een evenwichtig akkoord komen.

 Meer informatie? Contacteer kelly.ciancimino@febelgra.be

1. Exittax bij verhuizing van vennootschappen naar buitenland

Wanneer een vennootschap naar het buitenland verhuist of fuseert, moeten ook de aandeelhouders belasting betalen via een nieuw 'fictief dividend'. Deze regel geldt voor alle verrichtingen die vanaf 29 juli 2025 plaatsvinden.

2. Liquidatiereserve en VVPRbis geharmoniseerd

De verschillende regimes voor het uitkeren van spaargelden bij kleine vennootschappen worden aangepast en geharmoniseerd. Afhankelijk van hoe lang het geld blijft staan, betaal je minder of meer belasting. Liquidatiereserves vóór 31/12/2025 worden belast met 5% na 5 jaar, 6,5% na 3 jaar, of 20% bij sneller uitkeren. Na 2025 geldt 6,5% na 3 jaar, anders 30%. Enkel bij een vereffening is de uitkering vrijgesteld.

3. Strengere regels voor DBI-aftrek

Het wordt moeilijker om dividenden van grote deelnemingen belastingvrij te ontvangen. Deze maatregel, bedoeld om misbruik tegen te gaan, geldt vanaf aanslagjaar 2026. Boekjaarsluitingen na 3 februari 2025 die enkel dienen om deze regels te ontwijken, worden genegeerd. Voor sommige bepalingen geldt onmiddellijke toepassing vanaf 29 juli 2025.

4. Geen extra belasting bij eerste fout

Maak je voor het eerst een fout in je belastingaangifte en ben je te goeder trouw, dan volgt er geen extra boete. Voortaan wordt die goede trouw automatisch aangenomen, tenzij de fiscus het tegendeel kan bewijzen. Deze regeling geldt voor aanslagen vanaf 29 juli 2025.

5. Permanent systeem voor fiscale regularisatie

Er komt een blijvende regeling waarbij belastingplichtigen ontdoken inkomsten, kapitalen, btw-handelingen en verjaarde vermogens kunnen aangeven bij een speciaal contactpunt van de FOD Financiën.

6. Ondernemersaftrek en beperkingen managementvennootschap

De nieuwe ondernemersaftrek voor zelfstandigen en de strengere regels voor managementvennootschappen, aangekondigd in het zomerakkoord, maken geen deel uit van deze wet. Ze worden later apart uitgewerkt.

Conclusie

In deze eerste, snelle programmawet koos de regering voor de meest dringende fiscale maatregelen uit het regeerakkoord, met focus op maatregelen die al in 2025 budgettaire impact hebben.

De verzachting van fiscale sancties is daarbij een welkome stap. Andere belangrijke hervormingen zoals investeringsaftrek, hybride wagens en fiscale procedures zitten in de Wet Diverse Bepalingen, die begin augustus in de Kamer werd ingediend en nog hangende is. Ook het tussengekomen zomerakkoord bevat nog ingrijpende fiscale maatregelen, zoals de ondernemingsaftrek, verlaging van de BBSZ, uitbreiding van fiscaalvriendelijke overuren en de beperking van voordelen alle aard tot 20%. Deze moeten nog wettelijk worden omgezet.

 Meer informatie? Contacteer jeroen.vaneetvelde@febelgra.be

ADVERTISING NEEDS PRINT.

Ogilvy

HOOGTEPUNTEN PRINT MATTERS 2025 Intergraf Conferentie

De nieuwste editie van de **Print Matters-conferentie** bracht op 13 juni meer dan 100 sectorprofessionals uit 27 landen samen in Zürich. Het evenement werd georganiseerd door Intergraf en NOPA, met deelname van het World Print & Communication Forum (WPCF).

Deze jaarlijkse bijeenkomst is een ontmoetingsplaats voor nationale sectorfederaties, drukkers, leveranciers en experts, die er kennis en ervaringen delen. De editie van dit jaar bood boeiende discussies over de meest urgente uitdagingen en kansen voor de sector, met gerichte sessies rond bedrijfsontwikkeling, duurzaamheid, marktperspectieven en cyberveiligheid. De deelnemers wisselden standpunten uit over de gevolgen van AI-gestuurde productie, sectorconsolidatie door overnames, en inspanningen om de volgende generatie printprofessionals aan te trekken.

Hierna volgt een greep uit de keynotes die werden gebracht.

Vince Bang (Mattenbach AG) schetste hoe strategische overnames een sterke groeimotor kunnen zijn in de Zwitserse printmarkt (650 printbedrijven), vooral in de stabiele juridische en economische omgeving van Zwitserland.

Tobias Kaase (Mediaprint Solutions GmbH) bracht een duidelijke boodschap: "Pas je aan of verdwijn." Hij benadrukte dat digitaal drukken, e-commerce en procesoptimalisatie tegenwoordig minimale verwachtingen zijn. Hij wees op de daling van de Duitse printomzet van 22,6 miljard in 2009 naar 17,5 miljard in 2024, en benadrukte het belang van AI en digitalisering om in 2030 nog relevant te zijn.

Sarah Schumacher (Intergraf Young Talent Award 2025) pleitte voor een sterkere positionering van print richting jongeren. Haar kernboodschap: helder communiceren over de waarde van print, nauwer samenwerken met universiteiten en vroegtijdige wervingsinitiatieven opzetten.

Laetitia Reynaud (Intergraf) lichtte de komende Europese Ontbossingsverordening (EUDR) en de impact ervan toe. Met de inwerkteding in zicht benadrukte zij het belang van vroege voorbereiding, ondanks dat er nog veel onduidelijkheid vanuit Europa bestaat.

Manuela Teodorescu (Paragon) toonde hoe Paragon Western Europe haar CO₂-voetafdruk beheert met ClimateCalc. Geconfronteerd met complexe emissies over 22 locaties en miljoenen printopdrachten, koos het bedrijf voor deze sectorspecifieke tool om meer duidelijkheid en controle te hebben. Het resultaat omvat geconsolideerde emissiedata, traceerbare productniveau-berekeningen van de CO₂-uitstoot en een sterkere afstemming op de duurzaamheidsverwachtingen van klanten. 13 parameters van de tool coveren 95% van de emissies.

Justin Cairns (Ogilvy UK) benadrukte hoe de tastbare aard van print de perceptie van consumenten beïnvloedt op een manier die digitale media niet kunnen evenaren. Hij legde uit dat we instinctief meer waarde en vertrouwen toekennen aan

gedrukte materialen, vooral wanneer deze goed gemaakt zijn. In een tijdperk dat wordt gedomineerd door vluchtige digitale indrukken, biedt print marketeers een zeldzame kans om betekenisvolle betrokkenheid te creëren die een diepere indruk nalaat bij het publiek.

Jennifer Kolloczek (Canon) gaf een breed perspectief op de evoluerende rol van print te midden van grote maatschappelijke veranderingen. Ondanks de voortdurende groei van digitale media, blijft print zich onderscheiden door aandacht te trekken en fysieke relevantie te bieden in een virtuele tijd. Zoals zij het treffend formuleerde: "Hoe meer we online zijn, hoe meer we naar het tastbare verlangen."

Clemens Unterberger (Sappi) deelde inzichten over de structurele veranderingen in de Europese papiermarkt, waarbij hij wees op de dalende vraag en de toenemende marktconsolidatie.

De conferentie werd afgesloten met een krachtige boodschap van **Dick Ranzijn** (Rodi Groep) die waarschuwde dat cybercriminaliteit een groeiende, maar vaak onderschatte bedreiging vormt voor de grafische sector. Nu processen steeds digitaler worden, riep hij bedrijven op cyberbeveiliging niet als bijzaak te zien, maar als een kernpilair van bedrijfscontinuïteit.

➔ **Meer informatie?** Contacteer marc.vandenbroucke@febelgra.be

Issues to deal with

We are all currently trying to deal with 10 crises at once...

- Staff shortage
- Purchasing power / Inflation
- Raw materials
- Energy crisis
- Housing crisis
- COVID-19 crisis
- Asylum crisis
- Nitrogen crisis
- Climate crisis
- War in Ukraine / Middle East

And then I'm coming with the 11th. Cybercrime, your biggest concern...

ACTUA

Europese papierproductie groeit met 6%

De Europese pulp- en papierindustrie heeft in 2024 een opleving gekend. Volgens het nieuwe rapport van Cepi, de Confederatie van de Europese Papierindustrie, steeg de productie met 5,9% ten opzichte van 2023. Daarmee toont de sector zich opvallend veerkrachtig, ondanks economische tegenwind en toenemende internationale concurrentie. Duurzaamheid en CO₂-reductie blijven intussen dé speerpunten.

Groei in alle segmenten

Het papier- en kartonverbruik in Europa steeg in 2024 met 7%, iets minder dan verwacht, maar de productie groeide met 5,9% sterker dan de voorlopige cijfers in februari lieten vermoeden. Die groei was zichtbaar in alle segmenten van de industrie. Verpakkingspapier en -karton kenden de sterkste stijging met 6,7%, gevolgd door toiletpapier (tissue) met 5,6%. Ook grafisch papier – gebruikt voor boeken, kranten en druk- en schrijfpapier – liet een positieve ontwikkeling zien, met een groei van 3,8% in 2024. Daarmee lijkt deze productgroep tijdelijk een einde te hebben gemaakt aan de jarenlange dalende trend.

Nog niet terug op pre-crisisniveau

Ondanks het herstel blijft de productie in energie-intensieve sectoren zoals papier nog altijd 10 à 15% lager dan in 2021, het jaar waarin de coronacrisis nog stevig doorwerkte. De hoge productiekosten, regeldruk en een zwakke economische situatie in Europa beperken de concurrentiekracht.

Export herstelt langzaam

De export van papier en karton nam in 2024 met 4,6% toe, maar blijft nog 19% onder het niveau van 2020. De VS spelen hierin een opvallende dubbelrol: ze zijn zowel

de tweede grootste afnemer van EU-producten als de tweede grootste leverancier aan de EU. Toenemende handelsspanningen en overcapaciteit in bepaalde regio's versterken de internationale druk.

Duurzaamheid als handelsmerk

Ondanks deze onzekere context, blijft de sector inzetten op duurzaamheid – intussen een kenmerkend visitekaartje. De CO₂-uitstoot van de Europese pulp- en papierindustrie is met 50% gedaald ten opzichte van 2005, waarmee die uitstoot succesvol werd losgekoppeld van de productiegroei. In 2024 daalde de CO₂-uitstoot per ton geproduceerd papier en karton met 6,3%, tot 0,24 ton CO₂ per ton. Dit is het resultaat van investeringen in schonere technologieën, groenere brandstoffen en energie-efficiënte processen.

Tot slot draagt de sector ook bij aan de strategische autonomie van de EU, met 91% van de natuurlijke vezels die in 2024 afkomstig waren uit de Europese Unie, via duurzaam beheerde bossen en een gezonde markt voor gerecycleerd papier.

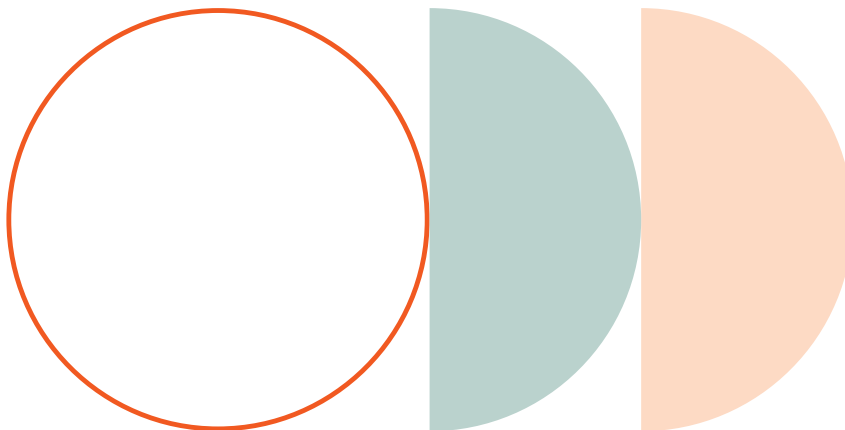
 Meer informatie? Contacteer marc.vandenbroucke@febelgra.be

SOCIAAL

Betaald educatief verlof / Vlaams opleidingsverlof

Wat zijn de rechten en plichten van de werknemer? Hoeveel bedraagt het begrensde loon waarop hij of zij recht heeft? Hoe dien je als werkgever een dossier in?

Alle antwoorden vind je in ons infoblad via de QR-code.

ACTUA

Febelgra reageert op Europese plannen voor digitale bijsluiters

In het kader van de herziening van de Europese farmaceutische wetgeving, waarbij lidstaten kunnen opteren voor uitsluitend digitale medische bijsluiters (ePI), publiceerde het Europees Geneesmiddelenbureau (EMA) eerder dit jaar een reflection paper die werd opengesteld voor publieke consultatie.

Het voorstel voorziet in het gebruik van QR-codes op de verpakking om toegang te bieden tot elektronische bijsluiters, terwijl de papieren versie enkel nog op aanvraag van de patiënt beschikbaar zou zijn. Dit impliceert de afschaffing van de standaard papieren bijsluiter ten voordele van een digitale variant.

Febelgra diende in juni een omstandige reactie in, waarin we onze bezorgdheden uitten over onder meer de toegankelijkheid voor kwetsbare groepen, de technologieafhankelijkheid, de mogelijke hogere kosten, en de impact op drukkerijen die hebben geïnvesteerd in gespecialiseerde productie van farmaceutisch drukwerk.

Het definitieve standpunt van de Europese Raad wordt tegen eind 2025 verwacht.

Raadpleeg de paper via de QR-code.

➔ **Meer informatie?** Contacteer jeroen.vaneetvelde@febelgra.be

Nieuwe EU-regels voor politiek drukwerk

Vanaf 10 oktober 2025 gelden er op basis van een nieuwe verordening in de hele EU nieuwe regels die politieke reclame transparanter en beter herkenbaar moeten maken. Het doel is dat burgers politieke reclame duidelijk kunnen herkennen, weten wie de afzender is, en begrijpen waarom zij als doelgroep worden gekozen. Deze regels gelden voor alle vormen van politieke reclame, zowel online als offline, inclusief drukwerk. Dit artikel bespreekt specifiek de voorschriften voor gedrukt politiek reclamedrukwerk.

Wat verandert er?

Politiek reclamedrukwerk moet voortaan duidelijk gelabeld zijn als politieke reclame. Dit **label** moet de identiteit van de opdrachtgever vermelden en vergezeld gaan van een **transparantieverklaring**. Deze verklaring bevat onder andere informatie over de afzender, financiering, doelgroep en gebruik van targettingtechnieken.

Wie krijgt hiermee te maken?

De Europese Unie wijst drie hoofdgroepen aan als verantwoordelijk voor de transparantie van politieke reclame:

- **Opdrachtgevers** zoals politieke partijen, kandidaten, verkozen mandatarissen en NGO's;
- **Dienstverleners** zoals reclamebureaus, medewerkers, strategen en alle andere partijen die betrokken zijn bij het maken of verspreiden van politieke boodschappen;
- **Uitgevers** waaronder (online) media, sociale mediaplatforms en kranten die politieke reclame aanbieden of tonen.

De definities zijn breed: onder 'dienstverleners' valt vrijwel iedereen

die betrokken is bij creatie, plaatsing, promotie, publicatie of distributie van politieke reclame. Enkel puur ondersteunende diensten, zoals het leveren van drukwerk zonder inhoudelijke betrokkenheid, zijn expliciet uitgesloten van deze verantwoordelijkheid.

Wat betekent dit voor drukkerijen?

Wanneer je **uitsluitend uitvoerend drukwerk** of ontwerp verzorgt, zonder inmenging in de inhoud, presentatie of verspreiding, geldt je werk als een aanvullende dienst en rusten er geen specifieke verplichtingen op jou onder deze wetgeving.

Dit betekent echter niet dat jouw klant vrijgesteld is van de plicht om politieke reclame te voorzien van het verplichte label en de transparantieverklaring. Het is belangrijk dat je klant op de hoogte is van de verplichte labels en transparantieverklaringen. Je kan hierbij ondersteunen, maar de eindverantwoordelijkheid blijft volledig bij je klant.

Ben je wél **inhoudelijk betrokken** en/of heb je invloed of controle op de presentatie of verspreiding ervan? Dan word je zelf beschouwd als aanbieder of uitgever van politieke

reclame. In dat geval moet je:

- Een schriftelijke verklaring van de klant vragen;
- Zorgen dat het contract conform is aan deze wetgeving;
- Gegevens (zoals opdrachten, facturen en betalingen) zeven jaar bewaren;
- Zelf zorgen voor correcte labeling en transparantieverklaring volgens de EU-sjablonen (indien je beschouwd wordt als uitgever);
- De nodige informatie delen met uitgevers en overheid.

Kortom: als je puur uitvoerende diensten levert, word je niet gezien als dienstverlener van politieke reclame. Zodra je meer doet dan drukken, opmaken of louter verdelen, dan loop je het risico geïdentificeerd te worden als politieke reclamedienst, en gelden voor jou ook bepaalde wettelijke verplichtingen.

Wat moet er op het politieke reclamedrukwerk staan?

Het drukwerk met de politieke reclameboodschap moet een duidelijk label bevatten met volgende inhoud:

- De melding dat het om politieke reclame gaat;
- De identiteit van de opdrachtgever (bv. politieke partij);

- De koppeling aan een verkiezing of politieke procedure;
- De transparantieverklaring of de verwijzing daarnaar (bv. via QR-code of link).

De transparantieverklaring zelf bevat meer uitgebreide informatie over onder meer de opdrachtgever, financiering, de looptijd van de campagne en gebruikte targetingsmethodes.

Hoe voorkom je dat je als dienstverlener wordt beschouwd?

Zo blijf je als drukker uitsluitend uitvoerder en niet dienstverlener of uitgever volgens de wet:

- Werk alleen op basis van wat de klant aanlevert;
- Vermijd betrokkenheid bij de inhoud of strategie van de politieke boodschap, geef geen advies over inhoud, vorm of doelgroep;
- Bepaal niet mee waar, wanneer of hoe de boodschap wordt verspreid;
- Laat klant en uitgever rechtstreeks overleggen, wees geen tussenpersoon;
- Wijs de klant erop dat hij verantwoordelijk is voor de inhoud en naleving van labels en transparantie.

Een officieel richtsnoer is nog in voorbereiding. Wij houden je verder op de hoogte van de ontwikkelingen hier rond.

De verordeningen waarvan sprake betreffen verordening (EU) 2024/900 en (EU) 2025/1410.

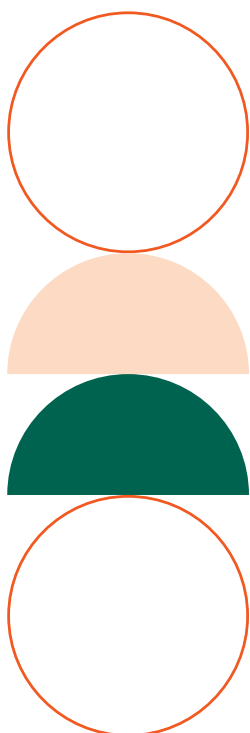

Meer informatie? Contacteer jeroen.vaneetvelde@febelgra.be

UPDATE

Vrijstelling doorstorting bedrijfsvoorheffing ploegenarbeid

Begin 2024 leidde een arrest van het Grondwettelijk Hof tot een tijdelijke aanpassing van de regeling voor de gedeeltelijke vrijstelling van doorstorting van de bedrijfsvoorheffing in ondernemingen met ploegen- of volcontinu arbeid. Deze maatregel staat bekend als de ploegenarbeid-bisregeling.

Op 30 juli 2025 publiceerde de FOD Financiën een circulaire die de bis-regeling verduidelijkt aan de hand van concrete voorbeelden. Hieronder vatten we de kernpunten samen, zodat jouw onderneming optimaal gebruik kan maken van de regeling.

Waarom een bis-regeling?

Het Grondwettelijk Hof oordeelde dat de voorwaarde 'hetzelfde werk qua omvang' bij ploegenarbeid strikt moet worden geïnterpreteerd. Dit leidde tot veel onzekerheid en risico op verlies van de vrijstelling. Om die reden introduceerde de wetgever begin 2024 een overgangsmaatregel: de ploegenarbeid-bisregeling. Deze laat - onder bepaalde voorwaarden - ook bij ongelijke ploegomvang een gedeeltelijke vrijstelling toe.

Hoe wordt het berekend?

De circulaire bevestigt een vierstappenmodel, zoals ook toegelicht werd tijdens ons webinar:

Stap 1. Bepaal de theoretische vrijstelling:

- 22,8 % van de in aanmerking komende bezoldigingen;
- 25 % bij volcontinu arbeid.

Stap 2. Meet dagelijks het verschil in omvang tussen de ploegen (bv. in VTE of output) ten opzichte van de kleinste ploeg.

Stap 3. Bereken een maandelijkse correctiefactor op basis van deze afwijkingen.

Stap 4. Pas de factor toe op het vrijstellingsbedrag om het effectief vrijgestelde bedrag te bepalen.

Wat verduidelijkt de circulaire?

- **Meetcriterium voor omvang**
Het aantal ploegleden in voltijdse equivalenten (VTE) is het uitgangspunt, maar ook arbeidstijd of output kan als maatstaf dienen.
- **Tolerantie van 10%**
Bij de klassieke regeling wordt een afwijking tot 10% in ploegenomvang aanvaard. Een grotere afwijking is toegestaan als de werkgever kan aantonen dat dit te wijten is aan onvoorziene omstandigheden (bv. ziekte, klein verlet).
- **Keuze per ploegenstelsel**
Je kan binnen één onderneming de klassieke en de bis-regeling combineren, per ploegenstelsel en per maand.
- **Globale correctiefactor**
Bij toepassing van de bis-regeling geldt er één factor voor de hele onderneming.
- **Flexibiliteit in toepassing**
De werkgever kan:
  - de klassieke regeling toepassen op de stelsels die voldoen;
  - de bis-regeling op stelsels die niet voldoen;
  - of ervoor kiezen om de bis-regeling overal toe te passen.
- **Nachtploegen in drieploegensystemen**
De werkgever maakt elke maand de keuze of de nachtploeg al dan niet deel uitmaakt van het ploegensysteem. Hier wordt uiteraard verondersteld dat de drie ploegen hetzelfde werk doen qua inhoud, maar de omvang van het werk is asymmetrisch verdeeld.
  - **De werkgever kiest om de nachtploeg geen deel te**

laten uitmaken van het ploegenstelsel:

Hij kan de vrijstelling van doorstorting van de bedrijfsvoorheffing voor nachtarbeid toepassen op de in aanmerking komende bezoldigingen van de werknemers van de nachtploeg waarvoor de één derde-norm vervuld is. Voor de vroege en late ploeg kan de bis-regeling toegepast worden. Let op: er geldt een cumulverbod tussen de vrijstelling voor nachtarbeid en de bis-regeling. Dit betekent dat de bezoldigingen die in aanmerking werden genomen voor de vrijstelling voor nachtarbeid, niet in aanmerking genomen mogen worden voor de bis-regeling.

- **De werkgever kiest ervoor om de nachtploeg wel deel te laten uitmaken van het drieploegenstelsel: De bis-regeling wordt toegepast op de bezoldigingen die in aanmerking komen voor de werknemers die worden tewerkgesteld in de drie ploegen en waarvoor de één-derde norm vervuld is.**

Praktisch aandachtspunt

De bis-regeling loopt tot 31 december 2026. Nadien is een nieuwe wettelijke regeling nodig.

Conclusie

De circulaire brengt meer duidelijkheid in de toepassing van de ploegenarbeid-bisregeling. Positief zijn vooral de administratieve tolerantie en de flexibiliteit om per ploegensysteem keuzes te maken.

Werkgevers doen er goed aan hun loonadministratie tijdig aan te passen en berekeningen zorgvuldig te documenteren. Zo wordt het voordeel van de vrijstelling optimaal benut en zijn onaangename verrassingen bij een controle vermijdbaar.

Lees de circulaire hier :

Bekijk hier presentatie van ons webinar:

Meer informatie? Contacteer
kelly.ciancimino@febelgra.be

COMMERCEEL

Ben jij klaar voor e-facturatie?

Vanaf **1 januari 2026** wordt elektronische facturatie via het Peppol-netwerk verplicht voor alle btw-plichtige ondernemingen in België, ongeacht hun grootte. Dat betekent dat klassieke papieren of pdf-facturen niet langer toegestaan zijn voor **B2B-transacties**. Enkel gestructureerde e-facturen, verstuurd én ontvangen via Peppol-compatibele software, voldoen nog aan de wettelijke vereisten. Facturatie aan consumenten zal wel nog kunnen zonder e-factuur.

Wij roepen op om je tijdig voor te bereiden. Hoewel de FOD Financiën in de eerste maanden na de invoering vooral zal inzetten op begeleiding en waarschuwingen, kunnen na een milde overgangsperiode effectief sancties volgen. Formeel riskeren bedrijven die op 1 januari 2026 niet in orde zijn echter **administratieve**

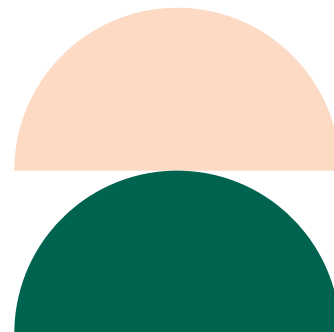
boetes: €1.500 bij een eerste overtreding, oplopend tot €5.000 bij herhaling.

De federale overheid voorziet wél in **steunmaatregelen** zoals verhoogde kostenaf trek (120%) voor software en advies en een digitale investeringsaf trek (20%) voor afschrijf bare digitale tools, voor kleine ondernemingen en zelfstandigen.

Naast conformiteit, wijzen wij vooral ook op het **praktische belang**: zonder een aangepaste facturatie-oplossing wordt samenwerken met klanten en leveranciers simpelweg onmogelijk. We vragen dan ook om tijdig werk te maken van de overstap naar e-facturatie en eventuele knelpunten bij ons te signaleren, zodat we deze kunnen bundelen.

Tip: Neem contact op met je boekhouder of softwarepartner, en controleer of jouw facturatiesysteem klaar is voor Peppol. Werk je bijvoorbeeld met Multipress? Dan voorziet Dataline in een ingebouwde koppeling via Storecove, zodat je eenvoudig kunt overstappen naar e-facturatie.

➔ **Meer informatie?** Contacteer jeroen.vaneetvelde@febelgra.be

Papier kunststoffen hout afval klasse 2 pmd

**oud papier
JOZEF MICHEL**

**Meer dan 60 jaar dé specialist voor
de grafische sector!**
Super Service! - Correcte Administratie! - Stipte Betaling!

Karton wordt gemaakt van 100 % oud papier en krantenpapier van 80 % oud papier. Dus oud papier vormt een waardevolle grondstof. Met ondertussen de vijfde generatie aan het roer hebben we niet alleen een grote ervaring maar ook een goede reputatie bij papierfabrieken kunnen opbouwen. Als 100% familieonderneming slaagden we er de laatste decennia in om onze jaarlijkse groei te waarborgen. En dit in de grafische en in de oud papierrecuperatiesector, die beide toch onderhevig zijn aan consolidaties.

VRAAG VAN DE MAAND

Muziek op het werk: wanneer heb je een licentie nodig en hoe stop je die?

Muziek op het werk zorgt voor sfeer, maar vereist vaak een licentie van Unisono. In België geldt dit al wanneer je de radio aanzet in een kantoor, productieruimte of kantine. Zijn er vrijstellingen en hoe beëindig je een licentie?

Wanneer is een licentie verplicht?

Zodra de muziek hoorbaar is voor meerdere personeelsleden, ben je wettelijk verplicht een licentie aan te vragen via Unisono (Sabam, PlayRight, SIMIM). De licentie geldt voor de niet-publiek toegankelijke ruimtes zoals kantoren, productiehallen of personeelsruimtes. Speel je ook muziek in zones voor klanten (bv. showroom, onthaal, wachtruimte)? Dan heb je een aparte licentie nodig.

Binnen de niet-publieke ruimtes gelden aparte berekeningswijzen voor werkvloer en kantine. Combineer je beide, dan kan je wel een voordeliger combinatietarief aanvragen. De uiteindelijke prijs hangt af van o.a. het aantal werknemers en het type ruimte. Gebruik de simulatietool op de Unisono-website voor een correcte inschatting.

Vrijstelling

Niet elke onderneming moet betalen. Heb je minder dan 9 voltijdsequivalenten (VTE's) volgens je sociale balans van het vorige jaar? Dan ben je vrijgesteld van een muzieklicentie voor werkvloer of kantine, zolang de muziek enkel hoorbaar is voor het personeel.

Let op: VTE's zijn niet hetzelfde als het aantal werknemers. Komt dit aantal niet overeen met het werkelijke aantal luisteraars (bv. omdat er slechts in een afdeling een radio staat)? Dan kan je een bijzondere regeling aanvragen.

Wat als je personeel naar eigen muziek luistert?

Luistert je personeel uitsluitend via oortjes of hoofdtelefoon, zonder luidsprekers? Dan is er geen publieke mededeling en dus geen licentieplicht. Zet dan wel de werkradio uit en zeg je licentie tijdig op.

Hoe zeg je een lopende licentie op?

Heb je momenteel een muzieklicentie via Unisono, maar is die niet langer nodig? Dan moet je die tijdig en schriftelijk opzeggen.

Zo doe je dat:

1. Dien je opzeg in vóór 30 november van het lopende jaar;
2. Vermeld je klanthnummer, de reden van opzegging en de datum waarop de muziek is gestopt;
3. Verstuur je opzeg schriftelijk via e-mail of het online contactformulier van Unisono;
4. Vraag om een schriftelijke bevestiging van de stopzetting.

Let op: opzeggen kan alleen voor het volgende kalenderjaar. Doe je dit te laat, dan wordt de licentie nog verlengd.

Kort samengevat:

Muziek op de werkvloer vereist in veel gevallen een licentie. Kleine organisaties met minder dan 9 VTE's zijn vrijgesteld, zolang de muziek intern blijft. Past je situatie niet meer binnen de regels of schakelt je personeel over op individueel luisteren, vergeet dan niet tijdig op te zeggen.

Meer informatie? Contacteer
jeroen.vaneetvelde@febelgra.be

LONEN EN INDEXEN

update cijfers

	Gezondheidsindex	Afgevlakte index
feb 25	135,79	131,87
mrt 25	135,91	132,53
apr 25	134,77	132,79
mei 24	134,54	132,55
jun 25	135,04	132,36
jul 24	135,60	132,29

Indexprognose

Arbeiders PC 130

Juli 2026: 0,44%

Bedienden PC 200

Januari 2026: 1,98%

Je kan de laatste actuele cijfers steeds raadplegen op onze website:

RSZ-percentages						
vanaf 01.07.2025	ARBEIDERS			BEDIENDEN		
	Bedrijf 1	Bedrijf 2	Bedrijf 3	Bedrijf 1	Bedrijf 2	Bedrijf 3
	<10 psl	10-19 psl	≥ 20 psl	<10 psl	10-19 psl	≥ 20 psl
Basisbijdragen	19,88	19,88	19,88	19,88	19,88	19,88
Overige bijdragen	11,16	12,85	12,90	5,59	7,28	7,33
Fondsen bestaanszekerheid	1,46	1,76	1,76	0,23	0,23	0,23
Totaal WG bijdragen	32,50	34,49	34,54	25,70	27,39	27,44

De eenmalige betaling voor jaarlijkse vakantie is niet opgenomen in deze tabel.

Sociale loonlast arbeiders (PC130)						
vanaf 01.07.2025	1 PLOEG		2 PLOEGEN		3 PLOEGEN	
	coëfficiënt	percentage	coëfficiënt	percentage	coëfficiënt	percentage
Tijdslast 1	1,2103	21,03%	1,3032	30,32%	1,5130	51,30%
Tijdslast 2 zonder sociale lasten	0,0234	2,34%	0,0243	2,43%	0,0243	2,43%
Sociale lasten	1,5313	53,13%	1,5313	53,13%	1,5313	53,13%
Totale sociale loonlast	1,8767	87,67%	2,0198	101,98%	2,3411	134,11%

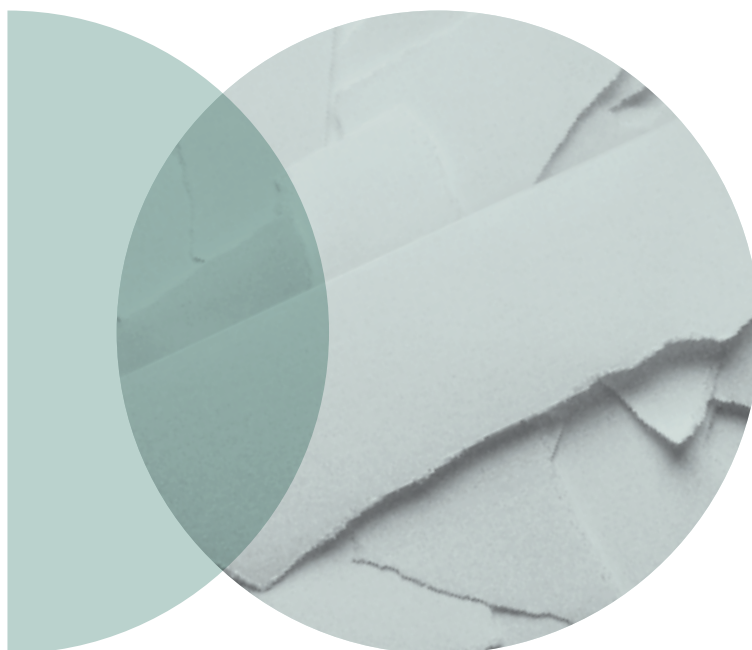
Berekeningen op basis van een bedrijf met ≥ 20 personeelsleden en loonklasse XIV.

Er werd rekening gehouden met de niet doorstorting van de voorheffing van 22,80% bij ploegenarbeid.

Sociale loonlast bedienden (PC200)		
vanaf 01.01.2025	coëfficiënt	percentage
Tijdslast 1	1,2703	27,03%
Tijdslast 2 zonder sociale lasten	0,0906	9,06%
Sociale lasten	1,3114	31,14%
Totale sociale loonlast	1,7561	75,61%

Er werd geen rekening gehouden met de structurele lastenvermindering, de ecocheque van €250 (voltijdse bediende) en de premie van €250 (invoege vanaf 2016).

Loonindex*		
Jaar	Datum	Index
2025	01.07.2025	216,88
	01.01.2025	213,74
2024	01.04.2024	208,47
	01.01.2024	204,43
2023	01.02.2023	202,89
2022	01.12.2022	198,96
	01.10.2022	195,10
	01.08.2022	191,33
	01.05.2022	187,63
	01.02.2022	183,99

*Evolutie van uurloonkost op basis van uurloonkost in januari 1993
(€ 18,8878 en loonindex 100). De berekening is gebaseerd op loonklasse 14.

Papierindexen					
Datum	Offset houtvrij	Maco houtvrij	Maco houthoudend	Maco hh LWC offset 60g	Maco hh SC offset 56g (A)
31.07.2025	335,65	337,42	360,91	350,04	371,79
30.06.2025	342,55	343,54	364,62	353,37	375,88
31.05.2025	350,32	354,90	364,62	353,37	375,88
30.04.2025	350,32	354,90	364,62	353,37	375,88
31.03.2025	350,32	354,90	364,62	353,37	375,88
28.02.2025	350,32	354,90	364,62	353,37	375,88
31.01.2025	352,91	354,90	364,62	353,37	375,88
31.12.2024	356,36	356,65	367,10	355,59	378,60
30.11.2024	359,81	360,15	367,10	355,59	378,60
31.10.2024	359,81	361,02	367,10	355,59	378,60
30.09.2024	361,54	366,26	367,10	355,59	378,60
31.08.2024	361,54	366,26	367,10	355,59	378,60
31.08.2024	361,54	366,26	367,10	355,59	378,60
31.07.2024	361,54	366,26	366,65	354,70	378,60

De papierindexen geven de evolutie weer van de aankoopkosten van papier, één van de voornaamste grondstoffen in de grafische nijverheid. Er worden indexen berekend voor het offset houtvrij papier, het MACO houtvrij papier en het MACO houthoudend papier. Referentiepunt zijn de aankoopkosten op 01.01.1973. De indexen van de papierprijzen worden op die datum gelijkgesteld aan 100.

De meeste recente cijfers vind je op onze website www.febelgra.be onder 'Diensten / Commercieel / GIL-etiket'.
De auteurs, de redactie en de uitgever streven naar betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie waarvoor ze echter niet aansprakelijk kunnen worden gesteld.

ACTIVITEITEN

PrintBar Limburg & Brabant

2 oktober
De Hoorn,
Leuven

PrintBar Limburg & Vlaams-Brabant zet deze keer koers naar De Hoorn in de schuimende bierstad Leuven! Deze voormalige brouwerij, waar ooit het allereerste Stella Artois-biertje het licht zag, en tot de jaren 80 actief was, is vandaag een creatieve hotspot vol karakter, met een rijke geschiedenis in het brouwen van Belgisch bier.

We duiken in de rijke Belgische biercultuur met een **tasting**. Onder begeleiding van **Rudy Beckers**, jurylid bij het Belgisch Kampioenschap Biertappen, leer je proeven als een echte kenner en maak je kennis met enkele iconische Belgische bieren. Daarna volgt de ultieme test: wie kroont zich tot de grootste bierliefhebber van de groep?

Uiteraard sluiten we af zoals het hoort: met een hapje, een babbel... en natuurlijk een fris pintje! En dat allemaal met een zicht op de Leuvense skyline.

Programma

- 18u00:** Ontvangst met bubbels (of schuim!)
- 18u30:** Een smakvolle duik in de Belgische biercultuur
- 20u00:** Netwerkmoment met barbecue
- 23u00:** Einde

Inschrijvingen

VERTREK COLLEGA

We willen je graag informeren dat onze collega **Yenka Oplinus** Febelgra heeft verlaten. Het afgelopen jaar verzorgde Yenka de grafische vormgeving en het beheer van de sociale media voor de campagne *De Indrukmakers*. We willen haar dan ook hartelijk bedanken voor haar inzet en de fijne samenwerking. In afwachting van een opvolger kan je nog steeds terecht bij Kelly De Meuter via kelly.demeuter@febelgra.be of 0471/20.80.48. We wensen Yenka veel succes met de volgende stappen in haar carrière!

MUNKEN

Munken Design prikkelt uw zintuigen en respecteert de natuur

Ontdek Munken Design, een reeks **ongestreeken designpapier** waarmee u uw creativiteit de vrije loop kunt laten en u verzekerd bent van een milieuvriendelijk product. Munken Design papieren zijn beschikbaar in 4 tinten met 2 afwerkingen en zijn speciaal ontwikkeld voor al uw creatieve en opvallende uitingen.

Unieke eigenschappen

Elke standaard kwaliteit Munken Design papier wordt geleverd in een gladde- en rough-variant. Met Munken Design papieren bent u gegarandeerd van uitstekende afdrukresultaten voor digitaal en offset drukken. Het volledige assortiment is FSC® Mix Credit gecertificeerd, heeft het EU Ecolabel en is Cradle to Cradle Certified®. Hierdoor bent u verzekerd van een milieuvriendelijke productie.

Eindeloze mogelijkheden

Kiest u voor Munken Design, dan kiest u voor eindeloze mogelijkheden en perfecte beeldweergave in al uw creatieve projecten.

Munken Kristall

Munken Kristall heeft een hagelwitte tint voor karakteristieke beeldweergave met hoog contrast en heeft een exclusieve, natuurlijke uitstraling. Munken Kristall Rough heeft een ruwe textuur dankzij de hoge opdikking. U kunt een lager gramgewicht kiezen en toch een goed resultaat behalen dankzij de opdikking en de stabiliteit van het papier.

Munken Polar

Munken Polar heeft een friswitte tint voor opvallende beeldweergave en heeft een natuurlijk papiergevoel. De ruwe textuur van Munken Polar Rough zorgt voor een scherpe weergave van afbeeldingen en een luxueuze uitstraling.

Munken Lynx

Munken Lynx heeft een natuurwitte tint voor een authentieke uitstraling met een natuurlijk papiergevoel. De ruwe textuur van Munken Lynx Rough geeft uw ontwerpen een authentieke look.

Munken Pure

Munken Pure heeft een crèmewitte tint voor een discrete toets en voelt natuurlijk aan. De ruwe textuur van Munken Pure Rough voegt een vleugje raffinement toe aan uw creaties.

Het Munken Design assortiment is beschikbaar in een offset en een digitale HP-Indigo kwaliteit en is geschikt voor een groot aantal toepassingen zoals brochures, flyers, jaarverslagen, verpakkingen en POS-materiaal.

Duurzaamheid gegarandeerd

Munken Design heeft het **Cradle to Cradle Certified® Brons certificaat**, wat betekent dat het is gemaakt met oog voor materiaalgezondheid, hergebruik van materialen, hernieuwbare energie en CO₂-beheer, water- en bodembeheer en maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Meer weten over het Munken Design-assortiment? Neem contact op met Antalis via print.be@antalis.com - +32 (0)2 451 12 00 of kijk op www.antalis.be.

First Impression werd gedrukt op **Munken Lynx Rough 120 g/m²**. De cover werd gedrukt op **Munken Lynx 240 g/m²**. Beide papiersoorten zijn Cradle to Cradle Brons gecertificeerd.

Partners in Creativity

 EASYPAY GROUP
INNOVATION IN HR

 Monizze

antalis ^{TM}

 SELECT | **baople**

artience
TOYO INK EUROPE

Lab9 | PRO

POUD PAPIER
JOZEF MICHEL

Canon

VINK
plastic solutions and more

 DATALINE

 WINTER & COMPANY
Digital Ink Coverage
since 1985

 IGEPA

SARPI **VEOLIA**

PAPYRUS

HEIDELBERG

Land **DIGITAL**
PRINTING